

SVT Programetikks informationsbrev 2019-02-18

SLUTDEBATTEN I FOKUS

Slutdebatten i SVT mellan partiledarna inför riksdagsvalet i september var i fokus när Granskningsnämnden hade sitt senaste möte. SVT:s omdebatterade avståndstagande från ett uttalande av SD:s Jimmie Åkesson blev föremål för dagens enda fällning. Nämnden tog inte ställning till om Åkessons uttalanden var sådana att det krävdes ett ifrågasättande eller bemötande från SVT, men den ansåg, oavsett vilket sätt som avståndstagandet gjordes på riskerade att framstå som ett partiskt ställningstagande. Nämnden beaktade också att detta skedde så nära inpå valet som två dagar och fällde programmet för bristande opartiskhet. Däremot friades *Rapport* och *SVT Text* för sin rapportering kring vad som skedde i *Slutdebatten*.

Kulturnyheter friades för ett kommenterande inslag om en hungerstrejkande rysk regissör och ett inslag om ett upprop mot SD:s kulturpolitik. *Rapport* friades med kritik för ett inslag om lönsamheten i att äga studentbostäder och friades helt efter en rättelse av en felaktig uppgift om klimatförändringar i städer.

SLUTDEBATTEN INFÖR VALET FÄLLEDES FÖR PARTISKHET

FÄLLT: Val 2018 Slutdebatten, SVT1, 2018-09-07, debattprogram med riksdagspartiernas partiledare. Dnr 18/03103.

Slutdebatten var den avslutande partiledardebatten i SVT:s serie av valprogram. Programmet var direktsänt och bestod av en inledning, debatten som var 2 timmar lång och en avslutande direktsänd efteranalys. Debatten var uppdelad i fem ämnen: Sjukvården, klimatet, integrationen, ekonomin och regeringsfrågan. I programmets analysdel intervjuades partiledarna och debatten kommenterades av politiska kommentatorer och en medverkande statsvetare.

Programmet anmäldes av ca 200 personer som hade invändningar mot programmet på olika grunder. Flest invändningar gällde den del av debatten som handlade om integration och den del av efteranalysen som behandlade det partiledaren för Sverigedemokraterna Jimmie Åkesson bland annat sade om att invandare inte kunde få jobb för att de inte var svenskar och det avståndstagande som SVT:s programledare läste upp i samband med det.

Granskningsnämnden gav SVT tillfälle att yttra sig över om sändningen överensstämde med kraven på opartiskhet, saklighet och mediets genomslagskraft mot bakgrund av några utvalda punkter ur anmälningarna.

I sitt yttrande skrev SVT bland annat att grundregeln i slutdebatten är att partiledarna ska få möjlighet att framföra sina bästa argument i varje ämne och att deltagarna sammanlagt ska ha fått ungefär lika lång tid att uttala sig. Det ligger dock i sakens natur att partiledarna kan bli avbrutna och att det kan uppstå viss tidspress. Historiskt sett tenderar partiledarna för regeringspartierna att få lite längre talartid för att de, i långt större utsträckning än partierna i opposition, angrips eller kritiserats och därmed behöver ges möjlighet till replik.

När det gäller de olika debattörernas mer eller mindre sakliga argument eller epitet om varandras politik, bedömdes de som en del av den politiska sakdebatten som kunde kommenteras eller bemötas av den som önskade replikera. Uttalandena ligger även inom ramen för uttalanden av externt medverkande för vilka kravet på saklighet och opartiskhet är lägre än för företrädare för Sveriges Television, enligt nämndens praxis.

När det gällde det omdiskuterade uttalandet av Jimmie Åkesson, i den del av debatten som handlade om integration - om en grupp människor - invandrare som inte kunde få jobb löd sekvensen bland annat enligt följande.

(Jimmie Åkesson) – Ja, men jobb är viktigt. Jobb är avgörande. Men vi måste ju också ställa oss frågan, för det, hela integrationsdebatten har i alla dessa år handlat om just jobb. "Bara invandrarna får jobb, så kommer allt att lösa sig", har alla de här sagt, alltid. Det händer ju inte. Det blir inte så. Och därför så måste man ställa sig frågan: "Varför är det så svårt för de här människorna att få jobb?" Jo, det är för att de inte är svenskar. För att de, de är, de passar inte in i Sverige. Och det är klart, att då... (Annie Lööf) – Men... (Åkesson) – ...är det svårt att... (Lööf) – Hur... (Åkesson) - ...få jobb. (Lööf) – ...hur uttrycker du dig? (Åkesson) – Det är klart, att då är det svårt att få jobb. Då måste man ju få förutsättningar att bli just svensk. Man måste få förutsättningar att passa in i Sverige. Men de här har i alla dessa år bemött nytillkomna på deras villkor. På deras språk. Utifrån deras sedvänjor. Utifrån deras kultur. Och då blir det detta splittrade samhälle. [---] (Jan Björklund) – Jimmie Åkesson, du vill lösa integrationsproblemen genom att vi inte ska ta emot några invandrare överhuvudtaget. (Åkesson) – Nej, genom att de ska bli en del av samhället. [---] (Björklund) – Då förstår ju jag också det inte blir några integrationsutmaningar, om man inte tar emot någon, över huvud taget. Men, det är inte den vägen som är rimlig att gå, ändå. Därför att vi är ett av världens rikaste länder. Och den hjärtlösa syn du har på dessa människor, den är oacceptabel för mig. Däremot så är det också klart, att Sverige kan inte lösa, ensamt, världens problem. Men de som kommer hit och har asylskäl ska få stanna. [---] (Isabella Lövin) – Ja. Jag måste få ta upp en väldigt viktig sak, och det är att Jimmie Åkesson nu börjar prata om återvandring. Han tar pengar från integrationen och säger det att, här har ni pengar till "ni som redan är här och som borde åka hem". Inte som han menar, passar in i det svenska samhället. Och det här är ju att driva upp en iskyla i vårt svenska samhälle som är farlig. Det är ett gift som sprider sig nu. [---] (Åkesson) – Jag tror att det är en väldigt bra idé att vi möjliggör för människor som är dömda till ett evigt utanförskap i Sverige, att återetablera sig i hemlandet om de vill det. Och det är biståndspolitik. Det är riktig biståndspolitik. [---] (Lööf) – Ju närmare valdagen vi har kommit, desto mer har Sverigedemokraterna radikaliserats. Innan ville man avskaffa asylinvandringen. Nu vill man avskaffa även möjligheten att ta emot de allra mest utsatta kvotflyktingarna. Man vill ha återvandring och man vill dessutom avskaffa möjligheten till dubbelt medborgarskap. Som vi märker i den här debatten, så är detta ett värderingsval. Det här handlar om att stå upp mot rasism, främlingsfientlighet, extremism. Och stå upp för framtidstro, medmänsklighet, företagsamhet och jämställdhet. Det här är ett viktigt val på söndag. Där vi ser i den här debatten att det är viktigt att välja och viktigt att rösta på krafter som för Sverige framåt.

Enligt SVT aktualiserade Jimmie Åkessons uttalande en rad frågor om hur uttalandet kunde uppfattas. Under tiden som redaktionen försökte ta fram och lyssna på uttalandet igen, reagerade några av de andra partiledarna på uttalandet. Jimmie Åkessons formulering " (...) måste man ställa sig frågan "Varför är det så svårt för de här människorna att få jobb?" Jo, det är för att de inte är svenskar. För att de ..., de är ..., de passar inte in i Sverige." - om en grupp människor - invandrare som icke-svenskar som inte passade in i Sverige bedömdes av redaktionen som ovanligt hårt och kategoriskt formulerat på ett generaliserande sätt. Den aktualiserade också frågan om den senare delen i Åkesson uttalande om t. ex. att "de" "måste få förutsättningar att passa in i Sverige (...)." och "Nej, genom att de ska bli en del av svenska samhället" kunde uppfattas mildra den initiala generaliseringen eller inte. Som framgår av programmet gjordes inte något bemötande av SVT:s programledare i denna del av programmet.

I den efterföljande analysen, lyftes den hårdare tonen mellan debatttagarna och det inlägg i integrationsdebatten som Åkesson gjort om invandrare som inte får jobb och de reaktioner som det hade väckt. För att belysa detta gjordes ett sammandrag som illustration. Det beaktades att illustrationen sändes i samma program som partiledarnas ursprungliga uttalanden, när publiken fortfarande hade debatten i gott minne. Det framgick också av programledarens påannonsering att det som skulle visas enbart var en del av debatten.

Redaktionen bedömde att uttalandet aktualiserade bestämmelsen om mediets särskilda genomslagskraft när det exponerades utanför sitt tydliga sammanhang och dessutom repeterades. Redaktionen bedömde att det aktualiserade den del av bestämmelsen som tar sikte på uttalanden som kan uppfattas som nedsättande t.ex. på grund av etnicitet/nationalitet och/eller ifrågasätter allas lika värde som svenskar eller vem som är svensk.

Redaktionen lutade sig mot praxis som t.ex. i ärende 15/02902 och 15/03015 där formuleringar om "svenska barn" respektive "helsvenska barn" bedömdes strida mot bestämmelsen om mediets särskilda genomslagskraft för att det "(...) befästes fördomar i fråga om vilka som kan anses som svenskar" och ärende 16/02568 m.fl. angående Aktuellt-debatten med Mattias Karlssons uttalande om människor utan giltiga id-handlingar som bedömdes kräva ett avståndstagande från SVT:s programledare under eller i direkt anslutning till debatten.

Mot bakgrund av detta gjordes ett kort avståndstagande av programledaren med stöd av demokratiparagrafen. Som framgår av praxis ger demokratiparagrafen ett undantag från kravet på opartiskhet om ett uttalande kan uppfattas som generaliserande, nedsättande eller t.ex. ifrågasätter människors lika värde. I det aktuella fallet bedömdes att uttalandet kunde uppfattas så att invandrare inte var svenskar och att de inte passar in i Sverige och att man därmed kunde ifrågasätta invandrade svenskars lika värde i förhållande till andra.

Åkessons formulering "De passar inte in..." inledde illustrationen och hans fortsatta argumentation att invandrare skulle bli en del av det svenska samhället fanns också med ("Nej, genom att de ska bli en del av samhället"). Även om det senare uttalandet kanske kunde uppfattas som en nedtoning av det första uttalandet utgick det från grundformuleringen och kunde uppfattas som att invandrade svenskar kunde betraktas som icke-svenskar. Dvs. "De ska bli en del av svenska samhället" kunde också uppfattas som att som samhället nu var, är invandrade svenskar inte en del av samhället. Redaktionen bedömde att oavsett om den senare formuleringen var avsedd som en modifiering av det första uttalandet eller inte, gick det inte att bortse från hur Åkessons uttalanden kunde uppfattas. Det bedömdes även som oklart om de andra partiledarnas reaktioner bemötte uttalandet fullt ut i denna form där uttalandena var förkortade och upprepade.

Avståndstagandet gjordes alltså efter illustrationen i början av samtalet om den intensiva integrationsdebatten och löd enligt följande: "Och vi ska börja med att säga att Jimmie Åkessons uttalande här i inledningen var grovt generaliserande och SVT tar avstånd ifrån det."

Redaktionen konstaterade i efterhand att Åkessons uttalande behövde hanteras men att det kunde ha gjorts på ett annat sätt och hanterats journalistiskt.

När det gäller om Jimmie Åkesson oftare blev avbruten och sällan fick ordet i debatten framgick av debatten att programledarna fick lov att avbryta partiledarna flera gånger och fördela ordet. Åkesson fick dock möjlighet att fortsätta sin replik och tala till punkt, vilket han också gjorde.

Av sammanräkningen av den tid Åkesson uttalade sig i integrationsdebatten hade han näst längst talartid. Räknat på hela debatten låg Åkessons talartid på en medeltid jämfört med de andra partiledarna. Enligt SVT framstod inte någon av programledarna som partisk gentemot någon specifik partiledare.

I yttrandet besvarade även SVT kritiken som gällde att SVT inte tillräckligt tog avstånd från Åkessons uttalande och poängterade att SVT tog avstånd från uttalandet.

Sammanfattningsvis anförde SVT att även om redaktionen ansåg Åkessons uttalande kunde ha hanterats på ett annat sätt, ansåg SVT att sekvensen inte strider mot bestämmelsen om mediets särskilda genomslagskraft, eller att bemötandet så som det gjordes strider mot kravet på opartiskhet eftersom demokratiparagrafen i radio- och tv-lagen ger programföretaget ett sådant undantag i bestämmelsen. Med tanke på att illustrationen ur debatten, i programmets analysdel, sändes i samma program där debatten framgick i sin helhet och publiken hade den färskt i minnet och Åkesson förtydligande "Nej, genom att de ska bli en del av samhället" också var med som illustration, ansåg SVT

att återgivandet av Åkessons uttalande inte blev missvisande och därmed inte heller strider mot kravet på saktighet.

Granskningsnämnden konstaterade att programmet var direktsänt och utgjordes av en partiledardebatt med riksdagspartiernas partiledare, följt av en efteranalys med sammandrag från partiledardebatten. Programmet sändes två dagar före dagen för val till riksdag, kommun- och landstingsfullmäktige.

I samband med integrationsdebatten gjorde SD:s partiledare uttalanden bland annat om varför det enligt hans mening är svårt för invandrare att få jobb och integreras i Sverige. Uttalandena mötte reaktioner hos övriga partiledare och ledde till debatt dem emellan. Huvuddragen i denna ordväxling speglades i SVT:s sammandrag. Därefter tog SVT i ett svepande uttalande avstånd från partiledarens inlägg.

Nämnden anser att det kan diskuteras om partiledarens uttalanden i debatten var sådana att det krävde ett ifrågasättande eller bemötande från SVT. Oavsett vilket riskerade emellertid det sätt på vilket SVT:s markering gjordes efter debatten att framstå som ett politiskt ställningstagande. Nämnden beaktar särskilt att uttalandena gjordes i en partiledardebatt i nära anslutning till valet. Avståndstagandet medför därmed att programmet strider mot kravet på opartiskhet.

Nämnden anser inte att programledarens förhållningssätt, eller vad anmälarna anfört i övrigt, medför att programmet strider mot kraven i SVT:s sändningstillstånd.

INSLAG OM KRITIKEN MOT SVT EFTER SLUTDEBATTEN FRIAS

FRIAT: Rapport, SVT1, 2018-09-08, kl. 19.30, inslag om kritiken mot SVT efter Slutdebatten; fråga om opartiskhet och saktighet. Dnr. 18/03121.

Inslaget handlade om den kritik SVT fick i samband med det omtalade uttalandet av Jimmie Åkesson i Slutdebatten och det avståndstagande som SVT gjorde i samband med det. Inslaget anmäldes av tre personer som bland annat ansåg att Åkessons uttalande fick en annan innebörd eftersom det var klippt innan det avslutats och att den egentliga innebörden varit att det skulle skapas förutsättningar för att invandrare skulle bli en del av det svenska samhället. SVT fick yttra sig om huruvida inslaget överensstämde mot kraven på opartiskhet och saktighet.

Inslaget påannonserades: I Slutdebatten igår kväll tog SVT avstånd från Jimmie Åkessons uttalande om invandrare. Det beslutet får SVT hård kritik för idag - både från SD och andra partiers företrädare. Efter detta visades en bit ur ordväxlingen som diskuterades. (Jimmie Åkesson) *"Varför är det så svårt för de här människorna att få jobb? Det är för att de inte är svenskar. De passar inte in i Sverige och då är det klart att det är svårt att få jobb."* (Annie Lööf) *"Men! Hur! Hur uttrycker du dig?"* Inslaget fortsatte med det avståndstagande som sedan gjordes av SVT i den kommenterande delen efter Slutdebatten. Efter detta följde flera kritiska röster om avståndstagandet och inleddes med ett längre uttalande av Jimmie Åkesson. Han sade: *"Det är en stor skandal alltså. Vi har en statstelevision, en partiledardebatt ett par dagar före valet, väljer att ta avstånd från ett partis politik i en avgörande politisk fråga. Det är... Jag tror aldrig det har hänt i svensk politisk historia. Vi kräver naturligtvis att SVT erkänner att de förhastade sig och gjorde fel, att de ber om ursäkt."*

Inslaget fortsatte med ett uttalande av Annie Lööf (C) som sade: *"Jag bemötte ju Jimmie Åkessons påstående och vi fick därmed också ett svar. Jag kan tycka att det är lite olyckligt att SVT gick ut så för det ger Sverigedemokraterna offerkoftan"*. Sedan följde ett uttalande av Sverigedemokraternas presschef, Henrik Vinge som sade: *"Det här är inte public-serviceuppgift. De ska inte gå in och recensera"*

enskilda politikernas uttalanden på det här sättet i en debatt, utan jag tycker det är upp till politikerna. Och sen är det upp till väljarna att välja. Det är inte journalisterna (...) Vi kommer anmäla det till granskningsnämnden för att få det prövat". Även ansvarig utgivare för slutdebatten Eva Landahl intervjuades och sade: "Vi har ett regerverk som säger att vi ska ta avstånd och nu kommer förmodligen granskningsnämnden pröva det här så då får vi se om det var rätt eller inte."

En speaker sade sedan att SVT har fällts av granskningsnämnden för att inte ha tagit avstånd från generaliserande uttalanden om flyktingar från Sverigedemokraterna enligt den s k demokratiparagrafen i Radio- och TV-lagen.

Sist i inslaget intervjuades Jan Scherman, f d TV4- vd och f d SVT-medarbetare som sade: "Det är ett uttalande som strider mot den demokratiska grundprincipen att alla människor, kompromisslöst, är att betrakta med samma värde, de har samma värde. Han avgick från den ståndpunkten. Och det ska naturligtvis bemötas. Men av dom som deltar i debatten. Inte av Sveriges Television. Här gjorde man tyvärr fel. Man gjorde en tabbe."

Inslagets avannonserades: "Och nu meddelar Sverigedemokraterna i ett pressmeddelande att Jimmie Åkesson inte kommer att medverka i SVT under valdagen på grund av SVT:s avståndstagande från hans uttalande."

SVT ansåg inte att inslaget stred mot bestämmelserna och skrev bland annat i sitt yttrande att det framgick av inslaget att det handlade om den kritik som framförts mot SVT med anledning av det avståndstagande som hade gjorts efter Slutdebatten. Citatet illustrerade det som låg till grund för ansvarig utgivares beslut för att göra ett avståndstagande. Att i nyhetsprogram lyfta fram meningar som makthavare uttalat utan att återge hela uttalandet för att diskutera något specifikt är ett journalistiskt arbetssätt som är väl känt för publiken. Två klassiska exempel är t. ex. Björn Rosengrens uttalande "Sverige är den sista Sovjetstaten" och Leif Östlings uttalande "Vad fan får jag för pengarna?". Citaten säger något om kärnan i budskapet när vissa uttalanden sticker ut på ett anmärkningsvärt sätt. Det fokus som inslaget hade, kritiken mot SVT såväl Sverigedemokraternas som Jimmie Åkessons framgick tydligt. Citaten ur det ursprungliga programmet, Jimmie Åkessons, Annie Lööfs och avståndstagandet, fyllde funktionen att visa en bakgrund till kritiken.

Granskningsnämndens konstaterar att inslaget handlade om att SVT fått hård kritik för att ha tagit avstånd från partiledarens uttalanden. Att partiledarens resonemang inte återgavs i sin helhet medför enligt nämndens mening inte att inslaget blev så missvisande att det strider mot kravet på saklighet. Inslaget strider inte heller mot kravet på opartiskhet.

TEXT-TV PUBLICERING OM KRITIKEN MOT SVT FRIAS

FRIAT: SVT Text, 2018-09-13, sändning i text-tv om ett uttalande i en partiledardebatt; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 18/03189.

Så här såg publiceringen ut på SVT Text den 13 september, torsdagen efter valhelgen:

Helin: "SVT ska avskaffa markeringar"

SVT ska arbeta för att avskaffa den typ av markeringar som gjordes vid partiledardebatten, skriver SVT:s programdirektör Jan Helin på DN Kultur. "Vi bör istället säkra vår förpliktelse inför demokratiparagrafen genom ett vaket och öppet kritiskt ifrågasättande när den här typen av uttalanden dyker upp", skriver han. Vid slutdebatten inför valet markerade SVT mot ett uttalande

från SD-ledaren Jimmie Åkesson om att invandrare inte "passar in i Sverige". Markeringen fick hård kritik av SD själva och ifrågasattes av flera debattörer.

Två anmälare vände sig mot citatet i sista stycket i artikeln och anser att något sådant uttalande aldrig har gjordes.

SVT skrev i sitt yttrande att texten som publicerades på SVT Text den 13 september handlade om att SVT:s programdirektör Jan Helin, som efter den kritik som framförts mot SVT, skrivit att bolaget arbetar för att avskaffa den typ av markeringar som gjordes. Som en bakgrund fanns också en mening med som kortfattat beskrev det inträffade. Som framgår var det direkta citatet i artikeln "passar in i Sverige". Ordagrant sade Åkessons i slutdebatten bland annat om invandrare: "Varför är det så svårt för de här människorna att få jobb? Jo, för att de passar inte in i Sverige. Och då är det svårt att få jobb." Det avslutande stycket i artikeln var ett konstaterande att SVT:s markering fått hård kritik från SD och av andra debattörer. Utrymmet på Text-TV är starkt begränsat. Den aktuella artikeln handlade om avskaffandet av den typen av markeringar som kritiserats under den gångna veckan. Att kortfattat beskriva händelseförloppet på det sätt som skett sist i artikeln bedömdes inte strida mot kravet på saklighet.

I ett tidigare skede – dagen efter slutdebatten – hade rapporteringen i Text-tv ett annat fokus. Då redogjordes också mer ingående för SD-ledarens uttalande, som framgår av nedanstående utskrift:

SD rasar mot SVT:s avståndstagande

Efter SVT:s slutdebatt på fredagen tog SVT avstånd från ett uttalande av Jimmie Åkesson (SD). -Det är en skandal, säger Åkesson till Expressen. Åkesson sade att utlandsfödda har svårt att få jobb för att de inte är svenskar och "inte passar in", vilket fick andra partiledare att reagera. Han fortsatte med att säga att de måste få hjälp att bli mer svenska. Eva Landahl, ansvarig utgivare för valprogrammen, skriver i en kommentar att uttalandet är generaliserande och att avståndstagandet motiveras av Radio- och TV-lagens demokratiparagraf."

Granskningsnämnden konstaterar att sändningen handlade om att SVT skulle införa en ny arbetsordning vad gäller att ta avstånd från vissa uttalanden med stöd av demokratibestämmelsen. Att SD-partiledarens resonemang inte återgavs i sin helhet medför enligt nämndens mening inte att sändningen blev så missvisande att den strider mot kravet på saklighet. Sändningen strider inte heller mot kravet på opartiskhet.

INSLAG OM STUDENTBOSTÄDER MISSVISANDE MEN INTE FELAKTIGT

FRIAT MED KRITIK: Rapport, SVT1, 2018-04-12, inslag om lönsamhet hos studentfastighetsbolag; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 18/01422.

Inslaget handlade om att studentbostäder hade blivit en lönsam marknad samtidigt som studenterna hade svårt att ha råd med hyrorna. Bland annat intervjuades en student som berättade att hon hade tittat på en tvåa som kostade 13 000 kronor i månaden och vice ordförande för Sveriges Förenade Studentkårer som vände sig mot att det gick att tjäna pengar på en redan utsatt grupp. VD för Stiftelsen Stockholms Studentbostäder, SSSB, intervjuades också och framhöll bland annat att de gjorde stabila vinster som reinvesterades i underhåll och att bygga nya bostäder.

Inslaget anmäldes bland annat av verkställande direktören för stiftelsen som intervjuades i inslaget.

Anmälarna ansåg att det gavs en felaktig bild av SSSB i inslaget och att det i inslaget *”anges att det är väldigt lukrativt för fastighetsbolag att äga studentbostäder”* och att *”SSSB framställs som ett av de fastighetsbolag som gör stora vinster på att äga och hyra ur studentbostäder”*. SVT kontaktade anmälaren redan innan nämnden begärde yttrande för att kontrollera uppgifter och kunna rätta dessa om de visade sig vara felaktiga, vilket redaktionen bedömde vid tillfället inte var fallet. Anmälarna återkom ett flertal gånger i ärendet till granskningsnämnden med ytterligare invändningar och olika uträkningar som de ansåg visade att beräkningarna i inslaget var felaktiga.

I sitt yttrande förklarade SVT hur uträkningarna i inslaget hade gjorts och att inslaget byggde på en genomgång av 23 bolag som var medlemmar i branchorganisationen Studentbostadsföretagen som består av studentbostadsföretag i olika bolagsformer och stiftelser som t. ex SSSB och visade att den genomsnittliga avkastningen/vinstnivån enligt de då senaste årsredovisningarna var förhållandevis hög, ca 18 procent. SVT framhöll att det finns skillnader mellan hur olika bolag redovisar direktavkastning. Många jämförbara bolag använder en metod som liknar SSSB:s metod med bokfört värde, till exempel många kommunala fastighetsbolag. I en jämförelse mellan SSSB och dessa bolag, låg SSSB högt.

Vidare påpekades i yttrandet att det tydligt framgick av inslaget att anmälaren företräder en stiftelse. När inslaget övergick till att handla om SSSB presenteras det av reportern: *”Även Stiftelsen Stockholms Studentbostäder gör bra vinster.”* När anmälaren sedan intervjuades framgick det även av namnskylten i inslaget. Även det att SSSB:s vinst reinvesteras i nya bostäder framgick tydligt i intervjun när anmälaren själv säger det. Anmälaren bemötte även studentens kommentar om dyra materialval för att bolag ska kunna ta ut högre hyra: *”Det är klart att jag skulle vilja bygga billigare. Det vi liksom ... Vi investerar ju allt och bygger så billigt det går. Samtidigt som vi också måste bygga sådant som är i en kvalitet som går att förvalta över tid.”*

Granskningsnämnden konstaterade att inslaget handlade om lönsamheten i att äga studentbostäder samtidigt som hyror för studentlägenheter upplevs som höga och att denna utgångspunkt ligger i linje med SVT:s granskningskyldighet. I inslaget stod en studentbostadsstiftelse som exempel på en aktör som gör bra vinster. En företrädare för den aktuella stiftelsen medverkade och uppgav bland annat att stiftelsen gör en stabil vinst som återinvesteras i underhåll och nybyggnation av bostäder. Nämnden kan inte finna att inslaget i dessa delar strider mot kravet på opartiskhet. Enligt nämndens mening blev det dock missvisande att direkt jämföra stiftelsen med börsnoterade bolag, inte minst mot bakgrund av att bland annat olika redovisningsprinciper kan påverka beräkningen av lönsamhet. Inslaget brast därför i förhållande till kravet på saklighet. Enligt SVT:s yttrande hade de aktörer som ägde studentbostäder ändå en hög lönsamhet jämfört med börsnoterade fastighetsbolag. Bristen var därför inte så allvarlig att inslaget strider mot kravet på saklighet.

RÄTTAD SAKUPPGIFT OM MEDELTEMPERATURER FRIADE RAPPORTINSLAG

FRIAT: Rapport, SVT1, 2018-09-24, inslag om klimatförändringar i städer; fråga om saklighet och beriktigande. Dnr. 18/03397.

Inslaget handlade om en ny rapport om temperaturökningar runt om i Europa. Påannonseringen löd: *”Svenska städer tillhör de som påverkats mest av klimatförändringarna sedan 1900-talets början. Det visar en ny rapport som publiceras idag. Av de tio städer i Europa där medeltemperaturen ökat mest ligger fem i Sverige, och Kiruna toppar listan.”*

Anmälaren anför att det senare visat sig att undersökningen som inslaget baserades på var felaktig, och anmälaren undrar om det fanns någon rättelse i Rapport.

SVT skrev i yttrandet att det senare i veckan efter att inslaget sänts visade det sig att uppgifterna som kom från European Centre for Medium-Range Weather Forecasts innehöll faktafel. Det gjordes därför en rättelse i Rapport 19.30-sändning den 29 september som löd:

"I måndags berättade vi om stigande medeltemperaturer i Norrbotten. Det var Sveriges Radios Ekot som presenterade undersökningen där det bland annat påstods att Kiruna hade en ökning på 3,4 grader sedan 1900-talets början. Det har visat sig vara felaktigt, eftersom mätmetoderna då och nu inte är direkt jämförbara. Skillnaden i Sverige är snarare 1,1 grads ökning och 1,2 för norra Norrland."

Granskningsnämnden konstaterade att SVT rättat de felaktiga uppgifterna och därför får anses ha följt bestämmelsen om beriktigande. Inslaget strider då inte heller mot kravet på saklighet.

KULTURNYHETERNA FRIADES FÖR KOMMENTERANDE INSLAG OM RYSK REGISSÖR

FRIAT: Kulturnyheterna, SVT1, 2018-08-21, inslag om en hungerstrejkande rysk regissör; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 18/02806.

Inslaget handlade om att det var hundra dagar sedan regissören Oleg Sentsov påbörjat en hungerstrejk med krav på att Ryssland skulle frige alla ukrainska politiska fångar som sitter i ryska fängelser. Det beskrevs att Sentsov var uttalat kritisk mot Rysslands annektering av Krimhalvön och reportern sa att han "stöttade de ukrainska Majdan-protesterna".

Därefter beskrev reportern att Sentsov 2015 dömdes av en rysk domstol till 20 års fängelse för planering av terrorbrott men att bevisen som kunde presenteras i domstol var få, varpå en kommentar följde från en av SVT:s utrikesreportrar:

"Det finns väldigt lite uppgifter om hur det här skulle ha gått till, det enda bevis som används är vittnesmål från andra personer som greps samtidigt och de har också tagit tillbaka de här vittnesmålen och säger att de berättade det här för att de hade torterats, och Sentsov har själv också torterats men han har inte erkänt att han skulle ha begått de här brotten".

Inslaget handlade sedan om att filmregissören krävt att 64 ukrainska politiska fångar ska frigges. Sedan beskrevs det att hans kamp kostat på hans hälsa. Reportern sade också att många försökt få Sentsov frigiven men att Vladimir Putin inte gett efter för detta. Därefter sa utrikesreportern:

"Det spelar egentligen ingen roll hur stor pressen är på Ryssland för Putin bryr sig inte om det. Putin ser det här som sitt personliga projekt med Krim, det är ett väldigt prestigefyllt projekt för honom. Det är en helt annan fråga än ukrainska fångar som han tidigare frigett för de har just varit ukrainare och man har sett dem som ukrainare. Här ser man Oleg Sentsov som ryss och därför blir det en principiellt viktig fråga för Putin. Sen ska han personligen också ha förolämpat Putin på en presskonferens och kallat honom för en blodtörstig dvärg, så det blev också en personlig fråga för honom som gör att han är ännu mer principfast än vad han kanske skulle vara annars".

Anmälaren ansåg att inslaget var osakligt och partiskt på flera punkter. Han efterlyste källor till flera av uppgifterna, bland annat om att bevisen varit få när det gäller Oleg Sentsovs dom för planering av terrorbrott och att det förekommit tortyr. Dessutom saknade anmälaren en redovisning av vad ryska myndigheterna, domstol och åklagare anser om domen och bevisningen. Utrikesreporterns formuleringar om att "... för Putin bryr sig inte om det. Putin ser det här som sitt personliga projekt", ifrågasattes också av anmälaren. Det kommer också kritik mot att det saknades en redovisning om Sentsovs koppling till organisationen Högra sektorn och att inget nämnts om hans medbrottslingars politiska hemvist.

SVT skrev i sitt yttrande att inslaget syfte var att kommentera och belysa. För en utrikesreporter är en viktig uppgift att bland annat beskriva och analysera och med sin specialistkunskap skapa sammanhang för en svensk publik. Det är inte brukligt i journalistisk praxis att detaljredovisa källor till varje faktapåstående som görs i utrikesreporters kommentarer och det är inte ändamålsenligt i denna journalistiska form av inlägg.

Övergripande delas den bedömning som gjordes av rättsfallet mot Oleg Sentsov och hans fängelsestraff av bland annat FN, andra medier samt människorättsorganisationer. Beträffande tortyrmissstankarna har även dessa uppgifter använts av andra etablerade svenska och utländska medier, Europaparlamentet samt även organisationen Svenska Pen och redaktionen ansåg att det var rimligt att använda dessa uppgifter trots att officiella myndigheter i Ryssland inte bekräftat dem. Att det saknas officiella uppgifter i sådana här fall är inte ovanligt och det kan i sig inte tas till intäkt för vare sig det ena eller andra. När det gällde att höra vad ryska myndigheter, domstol och åklagare ansåg om tortyrmissstankarna och andra uppgifter i inslaget bedömdes det inte vara aktuellt då uppgifterna var allmänt kända och ämnet välbevakat av både redaktionen, andra medier och mänskliga rättighetsorganisationer. Utrikesreportern söker som regel ryska myndigheter för kommentarer/intervjuer men har aldrig fått svar varken per telefon eller mejl.

Granskningsnämnden konstaterade att SVT i sitt yttrande angett källorna till olika uppgifter i inslaget och att nämndens granskning inte visade att någon uppgift av betydelse skulle vara felaktig eller vilseledande genom att väsentliga uppgifter utelämnats. När det gällde reporterns eller SVT:s utrikesreporters uttalanden anser nämnden att de inte gick utöver vad som kan accepteras inom ramen för SVT:s kommentarsskyldighet. Inslaget friades helt.

[INSLAG MED KRITIK MOT ETT PARTIS KULTURPOLITIK FRIADES](#)

FRIAT: *Kulturnyheter*, SVT1, 2018-09-03, kl. 18.13 respektive 21.39, inlägg om upprop mot Sverigedemokraternas kulturpolitik; fråga om opartiskhet. Dnr. 18/02968.

Inslaget i de två sändningarna var i huvudsak likalydande och handlade om att fackorganisationen Teaterförbundet gått ut i ett upprop mot Sverigedemokraternas kulturpolitik. I inslagen intervjuades förbundets ordförande. Vidare sas att Sverigedemokraternas kulturpolitik också fått kritik i Kalmar efter att en Sverigedemokratisk lokalpolitiker i en intervju sagt att hans parti ville dra in stöden till flera konstnärliga institutioner i länet. Chefen för en teater i Kalmar intervjuades. Avslutningsvis sa programledaren att tittarna kunde gå in på SVT:s webbplats för att läsa en intervju med den Sverigedemokratiske lokalpolitikern.

Anmälaren ansåg att Sverigedemokraterna i inslaget anklagades för att göra kulturarbetare arbetslösa och att det var fel att peka ut ett parti på detta sätt och att någon från Sverigedemokraterna borde ha fått bemöta kritiken.

SVT skrev i sitt yttrande att det bedömdes ha ett nyhetsvärde att berätta om reaktionerna från Teaterförbundet och kulturskapare i Kalmar på Sverigedemokraternas kulturpolitik. Kritiken i det här fallet riktades mot politiska förslag och inte mot någon enskild företrädare. I Kalmar hade en Sverigedemokratisk politiker berättat om förslagen i tidningen Barometern och dessa återgavs inom ramen för Kulturnyheter:s sändningar denna kväll. Redaktionen valde i båda sändningarna att i avsnittet hänvisa till webben där den sverigedemokratiske politikern i Kalmar intervjuades om kritiken.

SVT skrev vidare att redaktionen i efterhand anser att rapporteringen hade vunnit på att ett svar från politikern även hade funnit med i avsnittet. SVT vill dock poängtera att det enligt praxis finns ett

stort utrymme att kommentera politiska partier utifrån en kritisk infallsvinkel utan att dessa måste bemöta kritiken i varje enskilt fall

Granskningsnämnden konstaterar i sin bedömning att den Sverigedemokratiska lokalpolitikerns inställning till den kritik som framfördes i inslagen var känd för SVT. Inslagen hade vunnit på att denna, eller partiets inställning i stort, hade redovisats i sändningarna och inte enbart hänvisats till nätet och svt.se. Enligt nämndens praxis får ett politiskt parti dock godta relativt långtgående kritik innan det kan krävas att partiet måste ges tillfälle att få bemöta kritiken. Vid en sammantagen bedömning anser nämnden att inslagen inte strider mot kravet på opartiskhet.

Informationsbrev från SVT Programetik, Sveriges Television, 105 10 Stockholm

E-post: programetik@svt.se, Tel: 08-784 56 78

Om du fått detta infobrev står du även på e-postlistan för nästa.

Nya SVT-prenumeranter kan anmäla sig till programetik@svt.se!